

Occasional Commentary European Affairs # 2

Rob Boudewijn, *Naar een federale dan wel intergouvernementele Euro?*

Woensdag 26 oktober 2011 zullen de Europese regeringsleiders hun ultieme reddingsplan voor de Euro gaan presenteren. Veel te laat en te langzaam, luidt tot nu toe de kritiek, waaronder die van President Obama, met als ondertoon de observatie dat de Europese politici de huidige crisis onderschatten. De Eurocrisis is in potentie gevaarlijker dan de crisis die in 2008 losbarstte met de ondergang van Lehman, aangezien het na het kleine Griekenland in potentie ook grote economieën zoals Italië, Spanje en nu zelfs Frankrijk betreft. De mogelijke instorting van de Eurozone kan mogelijk tot een zwaardere en meer structurele recessie leiden dan die van 2008-2009. De hele wereld houdt dus de adem in hoe de Europese regeringsleiders zondag de wereld van een nieuwe mondiale crisis weten te behoeden. Een ding is duidelijk: snelle actie is geboden! .

Dat (snelle) actie noodzakelijk is, lijkt inmiddels ook te worden beseft door de Europese regeringsleiders. Op dit moment circuleren er twee scenario's: het Nederlandse voorstel om een speciale Eurocommissaris te benoemen die grote bevoegdheden krijgt om lidstaten in het gareel te houden qua financieel-economische discipline, inclusief een sanctiemechanisme ter grootte van 0,1% van het BNP. Daar tegenover staat het Frans-Duitse voorstel om een soort Europese economische regering te vormen die moet toezien op begrotingsdiscipline. Wat beide scenario's bindt is dat bijna een decennium na de introductie van de Euro, het inzicht is doorgebroken dat het niet langer volstaat dat op een interne markt met een eenheidsmunt, het de nationale autoriteiten zijn die verantwoordelijk voor de financieel-economische discipline. De Euro noodzaakt dus tot meer Europa, of anders gesteld: het economische integratieproject is hoog nodig toe aan een politiek afdak. Naast dit gebundelde inzicht, staan beide scenario's diametraal tegenover elkaar met betrekking tot het dilemma dat al zo oud is als de Unie zelf: wordt er gekozen voor een federale dan wel intergouvernementele oplossing?

Het Nederlandse voorstel is, verassend genoeg in het huidige tijdsgewricht, een duidelijk federaal voorstel. Het huidige kabinet heeft zich definitief Eurofiel verklaard, ondanks de oppositie hiertegen door de gedoogpartij, en pleit voor meer autonomie en bevoegdheden voor Brussel in de vorm van een speciale Eurocommissaris voor begrotingsdiscipline. Deze nieuw te creëren functie kent een grote autonomie en competenties, zoals de plicht dat alle Eurolanden hun nationale begroting ter goedkeuring aan de nieuwe Commissaris dienen voor te leggen, toezicht op naleving van de begrotingsdiscipline en een (automatisch) sanctiemechanisme.

Het Frans-Duitse voorstel staat hier lijnrecht tegenover. Besluiten over en toezicht op de nationale begrotingsdiscipline zou moeten plaatsvinden in de Raad van Ministers en het zou in deze visie dan ook de nationale lidstaten moeten zijn, die in onderling overleg besluiten over het opleggen van eventuele sancties. Het Nederlandse voorstel legt meer macht bij Brussel, het tweede voorstel bij de lidstaten zelf. Welk voorstel valt te prefereren?

Het Frans-Duitse voorstel veronderstelt dat de lidstaten er in onderling overleg uitkomen. De huidige respons van de regeringsleiders illustreert dat dit een moeizaam proces is, waarbij de noodzaak en urgentie van snelle besluitvorming per definitie bijna onmogelijk is. Een tamelijk naïeve gedachte in dit voorstel is tevens dat men in onderling overleg tot sancties kan overgaan bij overtreding van de begrotingsafspraken. Het betrokken land zou dan sancties over zichzelf moeten afroepen. Dat is een constructie waarbij de slager zijn eigen vlees keurt!

De ervaringen na bijna 10 jaar Euro met betrekking tot de eigen regels en afspraken op het gebied van staatsschuld en begrotingsdiscipline, heeft geleerd dat de lidstaten zich hier weinig aan gelegen laten. Op dit moment voldoet bijvoorbeeld geen enkel Euroland aan de voorwaarden met betrekking tot de maximale staatsschuld. Nog vers in het geheugen is de strijd in 2003 tussen de preciezen onder aanvoering van Minister Zalm en de rekkelijken, vertegenwoordigd door Frankrijk en Duitsland over de vraag of het begrotingstekort (tijdelijk) over de 3% van het BNP zou mogen gaan. Zoals bekend, wonnen de rekkelijken en lieten beide – en andere - lidstaten zich niets gelegen liggen aan de (bindende!) afspraken over de hoogte van het begrotingstekort. Dit voorstel is in lijn met de huidige procedure voor goedkeuring van de noodpakketten voor Griekenland: strikt intergouvernementele besluitvorming waarbij de goedkeuring van de 17 nationale parlementen vereist is. Niet alleen is dit een tijdrovend proces waar juist snelle actie geboden is, tevens dreigt deze goedkeuring telkens te ontsporen, zoals het Slowaakse compromis afgelopen week illustreerde. Goedkeuring in het Slowaakse parlement voor een nieuwe tranche betalingen aan Griekenland was alleen mogelijk door de belofte van vervroegde verkiezingen.

Vanwege dit track record, pleit niets voor het Frans-Duitsde voorstel om een Europese economische regering te vormen: dit leidt onvermijdelijk tot weinig doortastende compromissen en een politiek van pappen en nathouden. De vereiste goedkeuring van de nationale parlementen maakt het daarnaast tijdrovend, weinig slagkrachtig en brengt het risico met zich mee van continue ontsporing. Veel pleit daarom voor het tamelijk radicale Nederlandse voorstel om tot een toezichthouder op Europees niveau te komen, die bovendien de autonomie en competenties krijgt om een gezond financieel-economisch beleid, inclusief begrotingsdiscipline, af te dwingen. Door deze bevoegdheden bij deze nieuwe functionaris te beleggen, is snel en effectief schakelen gegarandeerd, een conditio sine quo non in een wereld van het flitskapitaal en kredietbeoordelaars. Alleen op deze wijze kunnen effectief stappen ondernomen worden om de crisis te lijf te gaan. Dat dit een decennium na de introductie van de Euro onvermijdelijk tot meer Europa leidt, kan gekwalificeerd worden als: beter laat dan nooit. Immers, een eenheidsmarkt met een bijbehorende munt kan per definitie niet zonder meer politieke integratie. Het valt voor de toekomst van de Eurozone dan ook te hopen dat het Nederlandse voorstel het haalt morgen.

Dit Occasional Paper in European Affairs is op 25 oktober 2011 gepubliceerd op de website van het Europa-instituut.nl